

Holdninger til dansk blandt nyindvandrede danskere i Californien En afrapportering af en holdningsundersøgelse

Petersen, Jan Heegård; Thøgersen, Jacob; Kühl, Karoline

Publication date:
2015

Document version
Peer-review version

Citation for published version (APA):
Petersen, J. H., Thøgersen, J., & Kühl, K. (2015). *Holdninger til dansk blandt nyindvandrede danskere i Californien: En afrapportering af en holdningsundersøgelse*. København.

**Holdninger til dansk blandt nyindvandrede danskere
i Californien.
En afrapportering af en holdningsundersøgelse.**

Jan Heegård
Jacob Thøgersen
Karoline Kühl

Københavns Universitet
Februar 2015

Indhold

1. Hvorfor en holdningsundersøgelse blandt danske nyindvandrere i Californien?.....	3
2. DANA-projektet.....	4
3. Etnolingvistisk vitalitet	4
4. Danske i USA og Californien efter 2. VK.....	6
5. Dansk i USA.....	7
6. Spørgeskemaet.....	8
6.1 Spørgeskemaets design og formål	8
6.2 Deskriptiv statistik.....	9
6.3 Klyngeanalyse.....	14
6.4 Opsamling.....	18
7. Holdningsundersøgelsen	19
7.1 Faktoranalyse	19
7.2 Holdninger og faktorerne.....	21
7.3 Holdninger og klyngeanalysen	22
7.4 Sammenfatning	23
8. Konklusion og diskussion.....	23
9. Perspektiver	24
Litteratur	26

1. Hvorfor en holdningsundersøgelse blandt danske nyindvandrere i Californien?

Danske indvandrere til USA har ry for at hurtigt at tilpasse sig, og dermed hurtigt opgive dansk som internt sprog, hurtigere end visse andre indvandrergrupper. Sammenlignet med andre immigrantsprog i USA kan man med sprogsociologiske briller sige at dansk ikke har en specielt høj etnolingvistisk vitalitet. Dette kan testes og undersøges. En af måderne at undersøge det på er ved at kortlægge talernes *subjektive opfattelse* af deres sprogs etnolingvistiske vitalitet, idet denne opfattelse i et eller andet omfang antages at afspejle deres vilje til at bevare sproget. Er talernes subjektive opfattelse af deres sprog positiv, og er der en positiv og konstruktiv holdning til at deres sprog skal bruges i en række sammenhænge og situationer, har sproget så at sige et godt afsæt for fortsat at blive talt. Er talernes opfattelse ikke positiv på disse punkter, er det op ad bakke.

Hvis det er sandt at dansk som immigrationssprog i USA, i dette tilfælde Californien, i stil med almindelig opfattelse af dansk i USA, ikke har en fremtid for sig, kunne man forvente at der heller ikke er en positiv subjektiv opfattelse af dansks vitalitet. Eller, hvis der er en positiv subjektiv opfattelse, at der så er andre grunde til at dansk ikke overlever som immigrantsprog i andre generationer end udvandrigsgenerationen.

I det følgende afrapporteres en analyse af en holdningsundersøgelse udført som del af en spørgeskemaundersøgelse blandt danske førstegenerationsudvandrere i Californien i slutningen af 1990'erne. Spørgeskemaundersøgelsen var en del af et større forskningsprojekt, det såkaldte DANA-projekt (Danes in North America), der havde deltagelse af ph.d.-studerende Mikala Jørgensen (Århus Universitet) og som leder Anne Nesser (Stockholms Universitet). Projektet blev opgivet omkring 2001–2000, og det nåede bl.a. at indsamle de 77 udfyldte spørgeskemaer fra danskfødte indvandrere til Californien som denne rapport præsenterer analysen af (se nærmere om DANA-projektet nedenfor).

Holdningsundersøgelsen har til hensigt at tage temperaturen på de adspurgtes holdning til dansk sprog og til brug af dansk i deres hverdag i Californien. Sammenholdt med teorien om sammenhængen mellem sprogvitalitet og sprogholdninger kan vi stille spørgsmålet:

Er danske førstegenerationsudvandrere i Californien virkelig ikke positivt indstillet over for dansk i deres amerikanske hverdag?

Analysen af holdningsundersøgelsen fortæller os at:

- a) respondenterne er forholdsvis positive over for dansk og brug af dansk i Californien,
- b) den gruppe af respondenterne der er udvandret senest, har en mere positiv holdning til dansk som 'heritagesprog', dvs. et sprog der bliver videreført i en kommende generation.

De analyser der fører os frem til disse konklusioner, dokumenteres i afsnit 6 og 7. I de efterfølgende afsnit diskuterer vi hvorvidt og i hvilket omfang vores analyse kan bidrage til den eksisterende viden og teori om danske udvandrere og holdninger til sprog og etnicitet blandt migranter. Med en sprogsociologisk vinkel kan resultat betragtes som et udsagn om

Californien-danskeres subjektive evaluering af hvor levedygtigt dansk er. Vi afslutter rapporten stikordsvist med nogle bud på supplerende undersøgelser.

2. DANA-projektet

DANA-projektets baggrund og formål som beskrevet af Nesser og Jørgensen (2001) var at beskrive hvordan danske immigranter bruger det danske sprog i USA, herunder i hvilket omfang de danske immigranternes sprog er påvirket af engelsk, og i hvilket omfang der er tale om kodeskift dansk-engelsk i deres sprogbrug (Nesser og Jørgensen 2001: 330). Projektet havde yderligere som formål at undersøge en række sprogbrugsorienterede faktorer så som holdninger til dansk, hvilket sprog anvendes i kommunikation med ægtefælle og børn, i danske klubber og i bekendtskabskredsen, samt en række socioøkonomiske og demografiske faktorer såsom bosættelsesmønstre, kulturelle netværk, informanternes etniske identitet o.a. (s. 330). Projektet havde en historisk dimension idet det ville inkludere tre grupper informanter: udvandrere fra den tidligere periode op til 2. VK, udvandrere umiddelbart efter 2. VK og udvandrere fra 1980'erne og 1990'erne (s. 331). Data ville bestå i (a) svar på spørgeskemaer, hvor der tilstræbtes at få 200 i hus, (b) ca. 60 bånd- eller videooptagede personlige kvalitative interviews med bl.a. respondenter i spørgeskemaundersøgelsen, (c) ca. 20 uformelle gruppekonversationer som også ville inkludere respondenter på spørgeskemaet, (d) optagelser fra danske 'begivenheder' (fx Grundlovsdag) og andre 'danskermøder' (Jørgensen 2003: 203). Endelig var det hensigten at udføre et mindre antal nærstudier af udvalgte familier (Nesser og Jørgensen 2001: 332) gennem deltagerobservation. Sekundære data ville bestå i opgørelser fra US Census og Danmarks Statistik og karakteristikker af danske klubber og kulturelle institutioner med fokus på Californien (s. 332).

Så vidt vides nåede en stor del af dataindsamlingen at blive gennemført inden DANA stoppede.¹ Projektet [Danske Stemmer i USA og Argentina](#) (2014–2018) ved Københavns Universitet har i hvert fald fået overdraget en stor mængde video- og båndoptagelser, samt 77 af de tilstræbte 200 spørgeskemaer.² Og i kommende men endnu ikke nærmere planlagte delprojekter vil analyser af sprog, sprogbrug og udtrykte holdninger til sprog, sprogbrug og identitet i optagelserne kunne bidrage til et mere fuldstændigt billede af sprogbrug og sprogholdninger blandt danske immigranter i Californien. I skrivende stund er det dog ikke klart hvor mange af respondenterne på spørgeskemaerne der er at finde i optagelserne, eller hvor mange personer – og hvem de er – der optræder på optagelserne. For nuværende har 'Danske Stemmer' blot analyseret de indsamlede 77 spørgeskemaer.

3. Etnolingvistisk vitalitet

DANAs fokus på sprogbrug, sprogholdninger, informanternes etniske (og sproglige) identitet og de socioøkonomiske faktorer placerer projektet – og denne rapport – under den sprogsocio-

¹ Det store datamateriale er indsamlet af Anne Nesser, Mikala Jørgensen, Lene Lykke Christensen, Marc van Gessel og Torkil Østerbye (Jørgensen 2002: 203–204).

² 'Danske Stemmer i USA og Argentina' takker Mikala Jørgensen, Anne Nesser og lektor Jakob Steensig, Aarhus Universitet, for at have videregivet de mange data til os. Vi takker også professor Frans Gregersen, Københavns Universitet, for diskussion af en tidligere version af denne rapport.

logiske tilgang der benævnes 'etnolingvistisk vitalitet' (EV). Dette findes der en del især international litteratur om, både i form af teoretisk baggrundsdiskussion og afrapporteringer af undersøgelser af specifikke immigrant- eller minoritetssamfund. I litteraturen støder man ofte på henvisninger til Giles (1979), Bourhis (1979), Bourhis og Sachdev (1984), Giles og Johnson (1987), Edwards (1992), Allard og Landry (1994), Harwood m.fl. (1994), Landry og Allard (1994a), Landry og Allard (1994b), Bourhis (2001) og de Bot (2001). Det fører for vidt her at gå nærmere ind på problemstillinger, resultater og diskussioner inden for denne sprogsociologiske disciplin, men et kort rids af de væsentligste undersøgelsespunkter er på sin plads, her først og fremmest baseret på Bourhis og Barrete (2006).

I en undersøgelse af en immigrant- eller minoritetsgruppes vitalitet som gruppe søger sprogsociologer at kortlægge visse sociolingvistiske og socialpsykologiske processer som man antager er grundlæggende for denne gruppes "sproglige adfærd" (Bourhis og Barrete 2006: 246), dvs. sprogbrug. En gruppes vitalitet defineres som "that which makes a group likely to behave as a distinct and collective entity within the intergroup setting" (Giles m.fl. 1977). Jo mere der i en gruppe er af dette der giver den et særpræg, jo større chance er der for at gruppen vil overleve som etnolingvistisk gruppe (Bourhis og Barrete 2006: 246). Til bestemmelse af denne vitalitet undersøger man typisk en række faktorer, 'objektive' såvel som 'subjektive'. De objektive falder i tre brede kategorier (s. 246–247).

- **Demografiske variable:** Vedrører antal og distribution af talere, herunder absolut antal og statistik for fødsels- og dødsrater, desuden aldersspredning, spørgsmålet om endogami vs. eksogami; vedrører også typer af migrationsmønstre og relation til majoritetsgruppen, herunder forholdet mellem L1- og L2-sprogene.
- **Institutionelle variable:** Vedrører gruppens kontrol over egen skæbne, fx mht. grad af formel og uformel repræsentation gruppens sprog har i institutioner og hos myndigheder. Der kan være tale om
 - (a) **uformel støtte**, fx sproggruppens egen organisering med henblik på at repræsentere og bevare sproget i offentlige og private domæner;
 - (b) **formel støtte**, fx hvorvidt gruppens sprog er inkluderet og anerkendt inden for uddannelse, beslutningstagernivo, sundhedsområdet, militæret, massemedier, sport, kultur og religion.
- **Status mht. sprogplanlægning:** Indebærer tiltag fra regionalt el. statsligt hold, spørgsmålet om der er enkeltpersoner eller aktivister der fremstår som ledere og grupperepræsentanter, om sproget (fx fra moderlandet) har sociohistorisk prestige eller international status (jf. Giles og Johnson 1987).

Siden Bourhis m.fl. (1981) har der inden for denne form for etnolingvistik også været fokus på 'subjektive faktorer', dvs. faktorer der giver sig udslag i de holdninger og opfattelser som medlemmerne af en minoritets- eller immigrantgruppe har af sig selv som gruppe, herunder af forholdet til den omgivende majoritetsgruppe. Det fremhæves ofte at sådanne faktorer, 'perceptions of vitality' (Bourhis og Barrete 2006: 247), kan være lige determinerende for en

gruppens vitalitet som objektive faktorer (Bourhis og Barrete 2006: 247). Og samlet set udgør en kombination af objektive og subjektive faktorer et mere følsomt mål for vitalitet end hvis de anvendtes hver for sig (Giles og Johnson 1987). De subjektive faktorer kan være knyttet til en lang række typer af sprogholdninger og sprogadfærd, disse er i undersøgelser defineret ud fra lokale faktorer, om end der i litteraturen tilstræbes ensartet mht. anvendte målestokke, ofte med udgangspunkt i Bourhis m.fl. (1981).

I relation til DANA-spørgeskemaerne mangler vi en udtømmende kortlægning af 'objektive faktorer'. Og hvad angår de subjektive faktorer der adresseres i spørgeskemaet, så flugter de ikke helt med de i litteraturen anvendte, og de er heller ikke alle steder helt entydige i formuleringerne. Men med holdningsundersøgelsen og de oplyste baggrundsvariable er vi dog et stykke på vej til at få en ide om hvilke subjektive faktorer der er blandt en gruppe af danske immigranter i Californien.

4. Danske i USA og Californien efter 2. VK

Hvor den danske udvandring til USA er beskrevet i en lang række arbejder, med bl.a. Hvidt (1971), Grøngaard Jeppesen (2005) og Bredmose Simonsen (1990) som ofte citerede hovedværker, har der indtil nu – så vidt vi er orienteret – ikke været lige så meget fokus på udvandringen til USA efter 2. VK, om end dette netop var et af formålene med DANA-projektet.

Som baggrundsoplysning til deres valg af informanter viser Nesser og Jørgensen (2001: 327–330) tal fra Danmarks Statistik der belyser dansk emigration til Canada og USA efter 2. VK, og de beskriver overordnet hvilke typer 'danskere' der bor i Californien; der er personer der er flyttet dertil fra andre steder i USA, fra Canada og fra Danmark. Det fremgår af de angivne tal at der mellem 1990 og 1997 hvert år udvandrede mellem 3390 og 3885 danskere til USA, samlet siden 1946 er 120.306 danskere udvandret til USA (s. 327). Nesser og Jørgensen anfører desuden at ifølge US Census levede der i 1990 19.530 danskere i Californien, 14.889 af disse var født i Danmark (men det fremgår ikke hvornår de udvandrede).

Grøngaard Jeppesen (2005: 311–399) dedikerer to separate afsnit til statistiske opgørelser over senere migrations-, bosættelses- og erhvervs mønstre for danske og andre immigrantgrupper, især sammenligninger mellem danske og andre skandinaviske indvandrergrupper. Tallene er baseret på US Census-registreringer, og de afviger så vidt vi kan se noget fra Nesser og Jørgensens tal. For DANAs dataindsamlingsperiode har vi ifølge Grøngaard Jeppesen tallene for danske nyindvandrere til USA og Californien opgjort i 1990 og 2000 som vist i Tabel 1.

Tabel 1: Danske nyindvandrere i USA og Californien optalt i 1990-2000. (Kilde: Grøngaard Jeppesen 2005: 380).

	USA	Californien
1990	34.755	9.765 (28 %)
2000	32.438	8.420 (26 %)

Hvad årsagen til de (vist nok) divergerende tal end kan være, er det relevante for DANA og spørgeskemaundersøgelsen at det er i Californien at vi finder en forholdsvis stor koncentration

af danske nyindvandrere. Man kan således sige at hvis der er grobund for et decideret dansk migrantsamfund i USA, er Californien med ca. 1/4 af alle danske nyindvandrere og godt og vel 15.000 danskfødte (jf. Nesser og Jørgensen 2001) et godt bud på hvor et sådant kan være.³ En undersøgelse af etnolingvistisk vitalitet for dansk i netop Californien er således velvalgt. Et andet spørgsmål er så om spørgeskemarespondenterne er repræsentative for den danske gruppe af nyindvandrere i Californien. Dette diskuteres kort nedenfor.

5. Dansk i USA

Om det danske sprog i USA ved vi at det ikke har været lige så levedygtigt som fx norsk og svensk, og at det tilsyneladende forholdsvis hurtigt forsvandt som dagligdags omgangssprog i danske US-kolonier. De danske koloniers relative små størrelser og deres indbyrdes spredthed nævnes ofte som årsager hertil,⁴ men som Kühl (2014: 39–45) sammenfatter, har også udpræget eksogami, stor mobilitet, splittelse i den danske kirke mellem Indre Mission og grundtvigianisme, amerikansk-nationalistisk propaganda i krigsårene og en politik om national samling har medvirket til at dansk ophørte med at blive brugt som aktivt sprog. Kühl konkluderer således at hvis dansk er blevet opretholdt som aktivt sprog, har det været på trods af de demografiske og socioøkonomiske omstændigheder, ikke på grund af dem (2014: 44).⁵

Men dansk har dog trods alt – på trods – overlevet i nogle generationer, visse steder i hvert fald, hvis vi tager i betragtning at udvandringen fra DK begyndte at tage fart i 1860'erne. I tv-udsendelsen [Danmark på prærien](#) (2014), om danskhed i Elk Horn i Iowa, hører vi fx en 80-85-årig sige noget på dansk – hun må have talt dansk som barn. Og i 'Danske Stemmer's AmDa-KBL-materiale har vi dansktalende informanter født i 1915 i USA som tredjegerationsindvandrere, altså med udvandrede bedsteforældre.⁶

Og i byen Solvang nord for LA har der op til 1940–1960'erne været et nogenlunde levedygtigt dansksprogligt samfund, om end dansk og danskheden nu er tæt på at være en saga blot og kun en kulisser for oplevelsesturisme. Solvang grundlagdes ellers i 1911 som en art grundtvigiansk danskfremmende mission med bl.a. kirke, forsamlingshus og højskole (Kri-

³ Uagtet at en evt. stor spredning i bosættelsen i Californien kan spille ind i modsat retning, og at mindre men relativt koncentrerede grupper af danskere i andre steder i USA også kan kandidere til være stabile og vedholdende danskersamfund. Dette må kunne undersøges i fremtidige studier.

⁴ Men se diskussion om 'spredthed' hos Grøngaard Jeppesen (2009: 25–33).

⁵ Ifølge Karoline Kühl (pers. komm., jan. 2015) fremgår det af aflytninger af AmDa-KBL-optagelserne (se efterfølgende note) at informanterne ikke bekymrer sig eller har bekymret sig synderligt om det danske sprogs fremtid og levedygtighed. Det konstateres blot – af mange – at fx kirkesproget i mange år ikke har været dansk, og at der ikke har været undervist i dansk i skolerne. Og sådan er det! Men der må vel i en given periode have været have været relativt stærke dansksprogede aktiviteter, fx træf af forskellig slags, sprogbrug på de to højskoler. Det er dog uklart i hvilket omfang informanterne på optagelserne har taget del i dem, eller hvor godt de egentlig husker, og der gøres fra interviewernes side ikke nogen synderlig stor indsats for at få deres hukommelse på gлед.

⁶ Materialet "AmDa-KBL" består af ca. 100 timers optagelser af interview med danske udvandrere og efterkommere af danske udvandrere før 2. Verdenskrig. Optagelserne er indsamlet af Iver Kjær (K) og Mogens Baumann Larsen (BL) under rejser til USA og Canada i 1960'erne, 1970'erne og 1980'erne. Optagelserne er venligst overdraget til Danske Stemmer af Inger Kjær, enke efter Iver Kjær, og på den måde stillet til rådighed for forskningen. Optagelserne vil i løbet af 2015 blive digitaliseret og udskrevet for at indgå i talesprogskorpusset for dansk, LANCHART-korpusset (Gregersen 2009).

stiansen m.fl. 1991: 427). Men allerede i 1930'erne er engelsk også kirkesproget i Solvang, og fra 1960'erne går det kraftigt tilbage med danskheden og det danske islæt i befolkningen, paradoksalt nok samtidig med en opgang i en turisme baseret på netop byens danskhed. Af Kristiansen m.fl.'s (1991) undersøgelse af 'percieved vitality' af danskhed blandt dansk-amerikanere i Solvang fremgår det bl.a. at selvom 76 % af de dansk-amerikanske respondenter vurderer deres danskkompetencer som "well" (s. 436), er brugen af dansk "very low indeed" (s. 432); de fleste fra anden og tredje generation unge og midaldrende kender kun fraser som 'godnat', 'god jul' o.l.. Kristiansen m.fl. finder også at den angloamerikanske befolkning vurderer den danske vitalitet højere end den dansk-amerikanske befolkning gør, denne er pessimistisk mht. sin daværende og fremtidige rolle som etnolingvistisk gruppe (s. 444), og især når det drejer sig om sprogbrug, demografi og politisk magt i fremtiden (s. 444–445). Kristiansen m.fl. finder desuden at vurderingen af angloamerikansk og dansk vitalitet er højere når de sammenlignes med hispanobefolkningen end når respondenter fra hispano-befolkningen ikke inddrages i en sammenligning (s. 445).

I dele af den sprogsociologiske litteratur nævnt ovenfor påpeges det at en majoritet-gruppens positive syn på minoritetgruppen kan have indflydelse i en positiv retning for minoritetgruppens vitalitet. Dette har dog ingen lingvistisk effekt på de Solvangborgere der er af dansk afstamning: Dansk eksisterer ikke som talt sprog og nok heller ikke som forstået sprog længere i den oprindeligt ærkedanske by, ifølge Kristiansen m.fl. Men en 'etnisk danskhed' kan dog tilsyneladende fremhæves. (Se også Grøngaard Jeppesen (2009) mht. en lejlighedsvis dyrkelse af dansk etnicitet i gamle danske indvandrerkolonier i Iowa.)

Men der tales dansk i dag i USA – af nyindvandrere, eller internt i disses familier og eksternt når de mødes socialt og i klubber og organisationer. Det er ikke sådan at danskere generelt og med det samme stopper med at tale dansk sammen blot fordi de er udvandret til USA. Dette fremgår af både DANAs spørgeskemaundersøgelse og af optagelserne af DANAs informanter. Og har man de sprogsociologiske briller på, melder spørgsmålene sig så i hvor stort et omfang der tales dansk, præcis i hvilke sammenhænge, og om brugen af dansk vil blive overført til en kommende generation, altså blive et *heritage-sprog* (fx Aalberse og Muyskens (20??) og Benmamoun m.fl. (2013), eller vil dansk i USA vedvarende være et førstegenerationsprog og that's it. Analysen i de kommende afsnit vil kunne give input til formuleringen af en hypotese om en fremtid for dansk i USA.

6. Spørgeskemaet

6.1 Spørgeskemaets design og formål

Spørgeskemaet var fra DANA-projektets side tænkt som en overordnet, kvantitativ beskrivelse af "both social and linguistic aspects, ... patterns of language choice, attitudes to the Danish language, language shift and language maintenance etc. and non-linguistic aspects, such as socio-economic and demographic factors, cultural networks, attitudes to present day Danish culture etc." (Nesser og Jørgensen 2001: 331). Det var tilstræbt at få indsamlet 200 svar, hvad der ville give et rimeligt grundlag for konklusioner. Der endte med kun at indkomme 77, hvad der svækker udsigelseskraften noget. Hvis vi tager udgangspunkt i Grøngaard Jeppesens tal fra

2000 i Tabel 1, ville 200 spørgeskemaer repræsentere 2,4 % af danske nyindvandrere i Californien. Med 77 spørgeskemaer har vi 0,9 % af populationen repræsenteret.⁷

Trods intentionen herom virker hverken spørgeskemaet eller holdningsundersøgelsen som om det er veludvalgt til at give konkrete svar på specifikke sprogsociologiske problemstillinger, a la dansks vitalitet eller det danske sprogs 'økologi' (Edwards 1992) i Californien.⁸ Der fandtes allerede i 1990'erne spørgeskemaer designet til netop vitalitetsbedømmelse fx Bourhis m.fl. (1981), men det virker ikke som om der er skelet meget til disse, eller også har man villet for meget eller noget andet; der foreligger, såvidt vi ved, ikke en konkret og fokuseret problemformulering som spørgeskemaet kan give et præcist svar på. Spørgeskemaet har især fokus på brug af respondentens dansk i forhold til familiemedlemmer (forældre, ægtefælle/samlever, søskende og børn) og på hvad man kunne kalde engagement i (eller 'commitment' til) dansk sprog og 'danskhed', fx "Hvordan vil du beskrive din nationale identitet?" (spm. 9), "Abonnerer du på en dansk avis?" (spm. 39), "Lytter du til dansk musik?" (spm. 42), "Hvilket sprog taler du til dit barn nr. 2" (spm. 34) o.l. Der gives hertil for mange spørgsmål plads til uddybende kommentarer, og der er ofte nogle ret udførlige forklaringer og uddybninger.⁹

Sammenholdt med at der er kvalitative interview med mange af respondenterne, og andre typer optagelser med nogle af dem, peger meget på at der *i virkeligheden* er tilstræbt analyser af enkeltindividets sproglige baggrund, holdninger og brug.¹⁰

6.2 Deskriptiv statistik

De følgende tabeller karakteriserer populationen ud fra de demografiske og socioøkonomiske baggrundsoplysninger.

Tabel 2: Respondenter fordelt på køn og fødeår (i årti).

	1900	1910	1920	1930	1940	1950	1960	1970	Total
Kvinder	1	8	6	7	13	6	17	1	59
Mænd		1	5	4	3		3	2	18
Total	1	9	11	11	16	6	20	3	77

Vi har en lidt skæv fordeling af kvinder vs. mænd: 77 % vs. 23 %, især blandt de yngre, født 1950 og senere er der stor forskel i andel. Der er et markant skel omkring tiåret 1950-1959.

Tabel 3: Respondenter fordelt på køn og migrationsår for flyttet til USA.

	1920	1940	1950	1960	1970	1980	1990	NA	Total
Kvinder	1	4	12	11	5	13	13		59

⁷ Vi lader det være usagt i hvilken grad der er tale om repræsentativitet mht. udvandringsår, alder, køn, erhverv, ægtestand, uddannelse o.l. Dette må i opfølgende studier kunne undersøges med støtte i Grøngaard Jeppesen (2005).

⁸ Et udfyldt spørgeskema er vedhæftet denne rapport som appendiks.

⁹ Disse kommentarer er helt ignoreret i denne sammenfatning. I en udbygning af undersøgelsen til holdninger til dansk og danskhed kan de med fordel inddrages.

¹⁰ Jf. også Mikala Jørgensens ph.d.-projekt og *hvorfor*-fortællinger, der var tilstræbt at opridse "konstruktionen" af den enkelte informants "(emigrant-)identitet" (Jørgensen 2003: 203).

	1920	1940	1950	1960	1970	1980	1990	NA	Total
Mænd		2	4	4	1	2	3	2	18
Total	1	6	16	15	6	15	16	2	77

Næsten halvdelen af respondenterne er flyttet til USA fra 1980 og fremefter. 1950–1960'erne ser ud til at rumme en større udvandrigsbølge også, i vores population.

Tabel 4: Respondenter fordelt på køn og alder ved udvandring (årti; NB "10" = 0-9 år osv.).

	10	20	30	40	50	NA	Total
Kvinder	3	2	25	27	2		59
Mænd	1	1	9	3	2	2	18
Total	4	3	34	30	4	2	77

Vores respondenter er typisk flyttet til USA i alderen 20-40, flest, lidt under halvdelen, i 20'erne (34 stk.)

Tabel 5: Respondenter fordelt på fødeår (i årti) og alder ved udvandring (årti).

Udvandringsårti	Alder ved udvandring					NA	Total
	0-9	10-19	20-29	30-39	40-		
1900			1				1
1910				8	1		9
1920			4	5	1	1	11
1930		1	5	3	2		11
1940	2	2	6	6			16
1950	1		2	3			6
1960			15	5			20
1970	1		1			1	3
Total	4	3	34	30	4	2	77

I 1960'erne var der særligt mange i tyverne der udvandrede. I 1910-1920'erne var de typisk lidt ældre end senere udvandringsårgange.

Det er en ikke uvæsentlig faktor for sprog- og etnicitetsvitalitet om medlemmerne af en immigrantgruppe føler sig som fx dansker, amerikaner eller som dansk-amerikaner, en faktor vi kan kalde 'etnicitet' eller 'national identitet'. Dette spørges der også til i undersøgelsen. Tabel 6 viser hvordan sammenhængen er mellem selvrapporeret primær national identitet og køn

Tabel 6: Respondenter fordelt på køn og national identitet.

	Amerikaner	Dansk-amerikaner	Dansker	Europæer	Total
Kvinder	3	26	29	1	59
Mænd	1	14	3		18
Total	4	40	32	1	77

Det er iøjnefaldende at så stor en del af kvinderne føler sig (100 %) danske, over for andelen af mændene der svarer "Dansker". Men det er tvivlsomt om det er udelukkende en kønsforskel der vises, i Tabel 3 så vi nemlig en sammenhæng mellem køn og udvandringsår, hvor der især var mange kvinder repræsenteret i de senere udvandringsår (i vores population). Og sammenligner vi udvandringsår med national identitet, ser vi da også at jo senere man udvandrer, jo mere dansk føler man sig.

Tabel 7: Respondenter fordelt på udvandringsår (årti) og national identitet.

Udvandringsårti	Amerikaner	Dansk-amerikaner	Dansker	Europæer	Total
1920		1			1
1940		6			6
1950	2	13	1		16
1960	1	8	6		15
1970		2	4		6
1980		8	6	1	15
1990		1	15		16
NA	1	1			2
Total	4	40	32	1	77

Selvopfattelsen af national identitet hænger også sammen med erhverv, jf. Tabel 8, i hvert fald er der blandt de pensionerede mange der føler sig amerikanske eller lige meget amerikanske og danske. Mange der arbejder i et firma, føler sig (stadig) danske. Blandt de selvstændige kan der også spores en tendens til blandet etnicitet. Også her er der et forventeligt samspil med udvandringsår: De tidligt udvandrede er nu pensionister, de sent udvandrede arbejder typisk i et privat firma.

Tabel 8: Respondenter fordelt på erhverv og selvrapporteret primær etnisk identitet.

Erhverv	Amerikaner	Dansk-amerikaner	Dansker	Europæer	Total
Hjemmegående		4	2		6
Offentlig		1	1		2
Pensioneret	3	16	3		22
Privat firma		5	13	1	19
Selvstændig		7	4		11
Uddannelsessektor		1	2		3
Underuddannelse	1	2	1		4
Ægtefællevirksomhed		4	3		7
NA			3		3
Total	4	40	32	1	77

Da pensionister i højere grad ikke føler sig 100 % danske, kan vi gætte på at der også er en sammenhæng mellem alder og etnisk identitet. Det ser vi i Tabel 9: Respondenter født i 1940'erne og tidligere føler sig i lavere grad 100 % danske, mens de allerfleste født i 1960'erne og senere føler sig danske.

Tabel 9: Respondenter fordelt på fødeår (årti) og selvrapporteret primær etnisk identitet.

Fødeår (årti)	Amerikaner	Dansk-amerikaner	Dansker	Europæer	Total
1900		1			1
1910	1	7	1		9
1920		10	1		11
1930	2	6	3		11
1940		10	6		16
1950		3	3		6
1960		2	17	1	20
1970	1	1	1		3
Total	4	40	32	1	77

Der ser derimod ikke ud til at være en klar tendens til at selvrapporteret primær etnisk identitet korrelerer med alder ved udvandring, Tabel 10.

Tabel 10: Respondenter fordelt på alder ved udvandring og selvrapporteret primær etnisk identitet.

Alder ved udvandring	Amerikaner	Dansk-amerikaner	Dansker	Europæer	Total
0-9		3	1		4
10-19	1	2			3
20-29		14	19	1	34
30-39	2	18	10		30
40-		2	2		4
NA	1	1			2
Total	4	40	32	1	77

Lidt over halvdelen af respondenter udvandret i 20-års-alderen føler sig fortrinsvis danske, og lidt færre end halvdelen af respondenter udvandret i 30-års-alderen føler sig halvt af hvert. Så: en lille tendens til at jo ældre man er ved udvandring, jo mindre dansk føler man sig. Men bemærk fra Tabel 5, at respondenterne i periodens tidlige udvandringfase også er ældre end i den sene udvandringfase.

Respondenterne bliver også bedt om at angive deres uddannelsesnivo.¹¹ Ikke overraskende er der flest med videregående uddannelse blandt de yngre, og dermed også blandt de senest udvandrede.

Tabel 11: Respondenter fordelt på alder (årti) og uddannelsesnivo.

Fødeår (årti)	Erhverv	Folkeskole	Videregående	NA	Total
1900		1			1
1910		5	4		9
1920	4	1	4	2	11

¹¹ Vi har normaliseret angivne uddannelser til 'folkeskole', 'erhvervsuddannelse' og 'videregående uddannelse'. Dette er ikke helt uproblematisk, da nogle af de angivne uddannelser kan være svære at gruppere.

Fødeår (årti)	Erhverv	Folkeskole	Videregående	NA	Total
1930	2	1	6	2	11
1940	4	2	7	3	16
1950		1	3	2	6
1960	6		14		20
1970	1		1	1	3
Total	17	11	39	10	77

Der er en tendens til at jo lavere uddannelsesnivo man har, jo mindre dansk føler man sig (Tabel 10). Men husk at der er sammenhæng mellem alder og uddannelsesnivo (og udvandringsår), så det er ikke umiddelbart i den deskriptive statistik til at afgøre om det er det ene eller det andet der afgør respondenternes selvrappede primære etniske identitet.

Tabel 12: Respondenter fordelt på erhverv og selvrappede primær etnisk identitet.

Uddannelsesnivo	Amerikaner	Dansk-amerikaner	Dansker	Europæer	Total
Erhverv		10	7		17
Folkeskole	1	8	2		11
Videregående	3	15	20	1	39
NA		7	3		10
Total	4	40	32	1	77

Oplevelsen af primær etnisk identitet ser ikke ud til at hænge sammen med om man er medlem af en dansk klub eller ej. Faktisk er der en lille overvægt af dem der føler sig blandet, der har et sådant medlemskab, vs. dem der føler sig helt danske.

Tabel 13: Respondenter fordelt på etnisk identitet og medlemskab af dansk forening.

Medlemskab	Amerikaner	Dansk-amerikaner	Dansker	Europæer	Total
Ja	2	37	24	1	64
Nej	2	3	7		12
NA			1		1
Total	4	40	32	1	77

Der er heller ikke noget klart mønster i hvordan etnisk identitet hænger sammen hvad respondenterne taler med deres ægtefæller.

Tabel 14: Respondenter fordelt på etnisk identitet og foretrukket sprog med ægtefælle.

Sprog med ægtefælle	Amerikaner	Dansk-amerikaner	Dansker	Europæer	Total
Dansk		4			4
Dansk-engelsk	1	18	10		29
Engelsk	2	16	18	1	37
NA	1	2	4		7
Total	4	40	32	1	77

Det er måske ikke overraskende at det at man både taler dansk og engelsk med sin ægtefælle, er udbredt blandt dem der føler sig blandet. Men det er lidt pudsigt, i det omfang at vi kan tillade os at fortolke på forskellene, at det kun er dansk-amerikanere der kun taler dansk med deres ægtefælle, og at der er temmelig mange danske der foretrækker engelsk som ægtefælle-sprog. Måske er sprogbrug ikke så konstituerende for ens identitet som lingvister traditionelt kan foranlediges til at tro.

De fleste respondenter (71) har "en nær ven" (spørgeskemaets formulering) i USA med dansk baggrund. Mht. sprogbrug med "nære venner" ser dansk ud til at være det foretrukne (men ikke 100 % entydigt) for dem der føler sig dansk, hvorimod dansk-engelsk sprogbrug er det almindelige blandt dem der føler sig som amerikanere eller som blandede.

Tabel 15: Respondenter fordelt på etnisk identitet og talt sprog med nære venner.

Talt sprog med nære venner	Amerikaner	Dansk-amerikaner	Dansker	Europæer	Total
Dansk		3	10		13
Dansk-Engelsk	2	31	20	1	54
Engelsk	1	3			4
NA	1	3	2		6
Total	4	40	32	1	77

Sammenfatning: Den (selektive) deskriptive statistik har peget på tendenser til et sammenfald mellem alder, udvandringsår, beskæftigelse og uddannelsesnivo. De yngre respondenter er (naturligvis) normalt de senest udvandrede, de har almindeligvis højere uddannelse med hjemmefra, og de er – selvfølgelig – ikke pensionister, og de føler sig i højere grad danske end amerikanske og dansk-amerikanske. Der er en lille men ikke meget entydig tendens til at sprogvælger hænger sammen med nogle af disse faktorer: Hvis man føler sig som dansk-amerikaner, er der god chance for at man ikke kun taler dansk med ægtefælle og nære venner. Man kan sige at det etniske præg på denne måde hænger sammen med sprogvælgeren, eller: at sprogvælgeren dansk-amerikansk er med til at give en dansk-amerikansk etnicitet.

6.3 Klyngeanalyse

Som alternativ til den 'almindelige' statistiske analyse hvor prædefinerede uafhængige variabler holdes op imod afhængige variabler, forsøgte vi os også med en såkaldt klyngeanalyse ('cluster analysis'). Pointen med en klyngeanalyse er at fodre en model med så mange datapunkter, dvs. variabelværdier, som muligt og på den baggrund se hvilke respondenter der ligner hinanden mest – om der altså er variabler eller kombinationer af variabler som har større forudsigelsesgrad end simple uafhængige variabler.

Som grafisk illustration af dette producerer det statistiske værktøj et dendrogram, som er en fremstilling af de grupperinger i data som beregningerne kommer frem til. Som input til vores dendrogram brugte vi følgende variabler:¹²

¹² Klyngeanalysen er ikke fuldstændig og udtømmende, den skal snarere ses som en form for metodisk øvelse. Vi har fx ikke gjort os umage med at få inkluderet alle faktorer, dvs. alle spørgsmål i spørgeskemaet. Der er flere grunde til dette. Nogle er ikke indlysende at omkode til strengvariabler, andre har mange "NA" (dvs. der er mange respondenter der ikke har angivet et svar, og andre igen er svære at

- Fødeår, Køn, Flyttet til USA, Alder ved udvandring
- Danskkompetence_Forstå, Danskkompetence_Læse, Danskkompetence_Tale , Danskkompetence_Skrive
- Engelskkompetence_Forstå, Engelskkompetence_Læse, Engelskkompetence_Tale, Engelskkompetence_Skrive
- Dansk med ægtefælle, Uddannelse, Børn eller ej

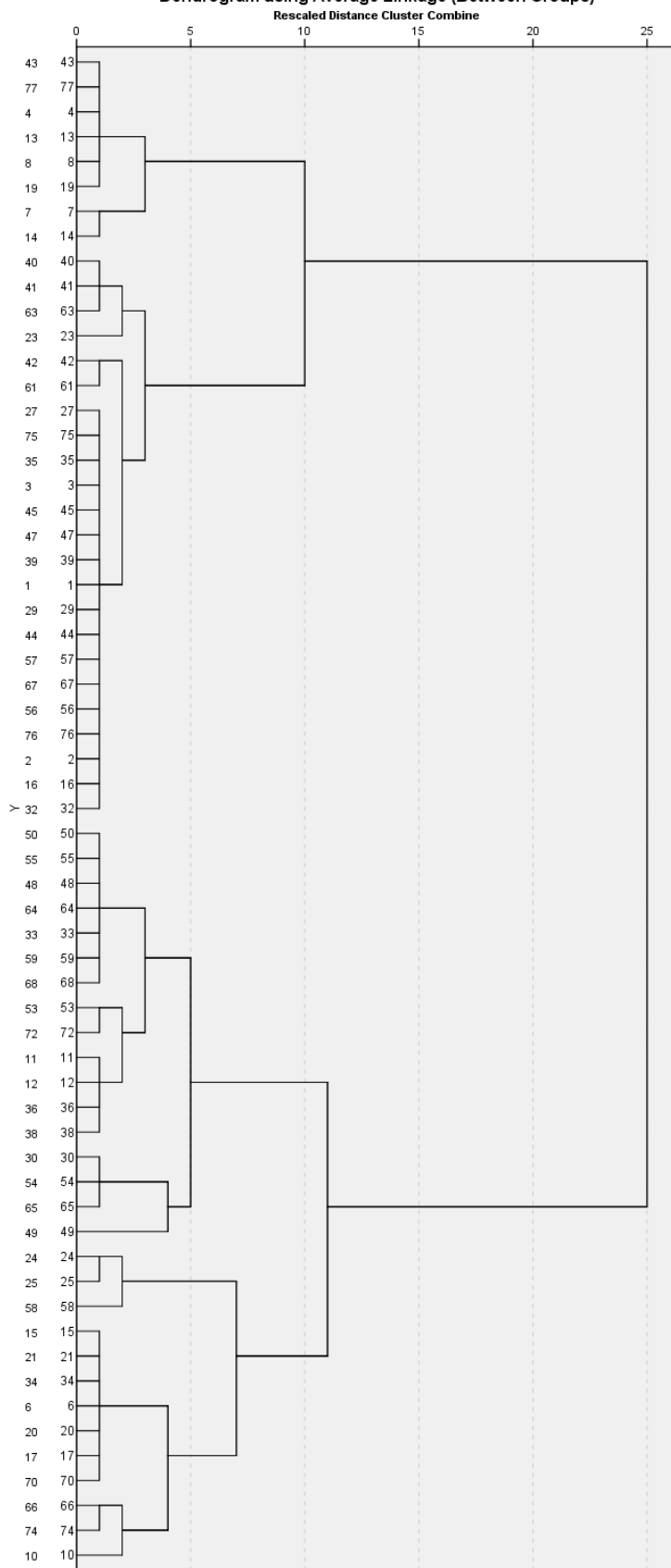
Dendrogrammet, Figur 1, er indsat på næste side. Numrene i venstre side er informantnumre. Bemærk at DANA-ID nr. 37 er udeladt af beregningerne. Respondenten er udligger og kommer ud som sit eget "cluster".¹³ Modellen viser at respondenterne (bedst) kan opdeles i fire grupper: To hovedgrupper som hver kan inddeles i to grupper, hvor den ene, den øverste i Figur 1 ser lidt mere enkel ud end den nederste.

Vi har benyttet SPSS-programmets quickcluster-metode til at inddele respondenterne i de klynger de bedst passede i (eller i nogle tilfælde i ingen klynger). Tabel 16 nedenfor viser tilskrivningen af respondenter til klynger. Variablerne var de samme.

fortolke eller for uspecifikke, fx "Har du et abonnement på en dansk avis el. lign", som vi opfatter som flertydig: Hvad vil det egentlig sige hvis vedkommende svar "ja", men aldrig eller sjældent læser i avisen (fænomenet turde være velkendt).

¹³ Denne respondent adskiller sig fra de øvrige respondenter ved at være født allerede i 1906 og ved at være udvandret i 1926, som den eneste før 2. VK, så faktisk tilhører hun første bølge af udvandrere til USA, og hun bør derfor i en opfølgende undersøgelse udgå af populationen.

Dendrogram using Average Linkage (Between Groups)

Tabel 16: Klyngemedlemskab for hver respondent.

Case	4 Clusters	Case	4 Clusters	Case	4 Clusters
1: 1	1	27: 27	1	54: 54	4
2: 2	1	29: 29	1	55: 55	4
3: 3	1	30: 30	4	56: 56	1
4: 4	2	32: 32	1	57: 57	1
6: 6	3	33: 33	4	58: 58	3
7: 7	2	34: 34	3	59: 59	4
8: 8	2	35: 35	1	61: 61	1
10: 10	3	36: 36	4	63: 63	1
11: 11	4	38: 38	4	64: 64	4
12: 12	4	39: 39	1	65: 65	4
13: 13	2	40: 40	1	66: 66	3
14: 14	2	41: 41	1	67: 67	1
15: 15	3	42: 42	1	68: 68	4
16: 16	1	43: 43	2	70: 70	3
17: 17	3	44: 44	1	72: 72	4
19: 19	2	45: 45	1	74: 74	3
20: 20	3	47: 47	1	75: 75	1
21: 21	3	48: 48	4	76: 76	1
23: 23	1	49: 49	4	77: 77	2
24: 24	3	50: 50	4		
25: 25	3	53: 53	4		

Respondenterne med id-numrene 9, 18, 22, 26, 28, 31, 37, 46, 51, 52, 62, 69, 71 og 73 er ikke med i tabellen; de er ikke tilskrevet nogle af klyngerne, formentlig fordi de er crossover-tilfælde.

På basis af klyngetilskrivningen kan hver gruppe beskrives, og man kan således få et udtryk for hvilke (ideal)typer af forskellige personer man har med at gøre – med andre ord hvad der (klyngevis) adskiller respondenterne fra hinanden. Tabel 17 nedenfor viser en sådan statistik for hver af de fire grupper. Klynge 1 er nr. 2 fra oven i Figur 1, klynge 2 den øverste, klynge 4 den næstnederste og klynge 3 den nederste. Bemærk at de angivne værdier i klyngerne er typetal, ikke gennemsnit; det er ikke sådan at medlemmerne i gr. 1 ikke kan være mænd, eller ikke har børn, det er eller har de bare ikke typisk.

Tabel 17: Typetal for faktor i hver klynge (4-klynge-læsning).

	Cluster			
	1	2	3	4
Køn (1 = kvinde)	1	1	1	1
Fødeår	1964	1941	1941	1920
Flyttet til USA	1990	1961	1979	1953
Alder ved udvandring	27	20	37	33
Kompetence_Forstå	5	5	5	5
Kompetence_Læse	5	4	5	5
Kompetence_Tale	5	5	5	5
Kompetence_Skrive	5	4	5	5
Engelskkompetence_Forstå	5	5	5	5
Engelskkompetence_Læse	5	5	5	5
Engelskkompetence_Tale	5	5	5	4
Engelskkompetence_Skrive	5	5	5	4
Engelsk ved flytning til USA (1 = ja)	1	1	1	1
Taler du (overhovedet) dansk med ægtefælle (1 = ja)	0	0	1	1

	Cluster			
	1	2	3	4
Uddannelse (3 = høj, 2 = mellemhøj)	2	2	3	2
Børn eller ej (0 = nej, 1 = ja)	0	1	1	1

Der er umiddelbart interessante resultater: Grupperne er først og fremmest adskilt ved deres alder og udvandringsalder. Der er en gruppe af gamle (født omkring 1920, gr. 4), en gruppe af unge (født omkring 1964, gr. 1) og to grupper af midaldrende hvoraf den ene gruppe er tidlige udvandrere (ca. 1960 og omkring 20 år gamle ved udvandring, gr. 2) og den anden senere udvandrere (omkring 1980 og nærmere 40 år gamle, gr. 3). Der er kun marginale forskelle på de selvrapporterede sprogkompetencer mellem grupperne, mens de yngre (og de sent udvandrede af de midaldrende) er højere uddannet end de gamle og de tidligt udvandrede af de midaldrende. "1" for dansk med ægtefælle viser at det er typisk for grupperne 1 og 2 ikke at tale dansk med deres ægtefælle, "0" at kun engelsk bruges blandt ægtefællerne.

Hvis vi vælger at betragte dendogrammet som mest meningsgivende i en to-klynge-analyse, dvs. med én forgrening, den første fra højre, får vi typetallene som i Tabel 18.

Tabel 18: Typetal for faktor i hver klynge (2-klynge-læsning).

	Cluster	
	1	2
Fødeår	1930	1958
Køn	1	1
Flyttet til USA	1957	1988
Alder ved udvandring	27	30
Børn eller ej	1	0
Taler du (overhovedet) dansk med ægtefælle	1	0
Uddannelse	2	3
Kompetence_Forstå	5	5
Kompetence_Læse	5	5
Kompetence_Tale	5	5
Kompetence_Skrive	4	5
Engelskkompetence_Forstå	5	5
Engelskkompetence_Læse	5	5
Engelskkompetence_Tale	5	5
Engelskkompetence_Skrive	5	5

Vi ser igen at de to grupper først og fremmest er adskilt ved deres alder og deres respektive typetal for udvandring til USA. Hertil kommer at i gruppen hvor man typisk er ældre, også har børn, og oftest ikke taler dansk med sin ægtefælle.

6.4 Opsamling

Det er altså især aldersfaktoren ved undersøgelsestidspunktet der opdeler respondenterne. Alder ved udvandring er ikke noget der i synderlig grad skiller vandene. Derimod er udvandringsår med til at opdele populationen, og lige så kan sprog med ægtefælle og det om man har børn eller ej, være medvirkende. Men der er en vis sammenhæng mellem disse faktorer, som illustreret med Tabel 2-13: Er man i en gruppe hvor der typisk er en tidlig udvandring, har man (typisk) også børn, og man tilhører (typisk) den ældre del af populationen. Vi vender tilbage til disse klyngetendenser i holdningsundersøgelsen nedenfor.

7. Holdningsundersøgelsen

Holdningsundersøgelsen spørger kun til *holdninger* til dansk, herunder til *holdninger til sprogbrug*. Den søger ikke at afdække faktisk brug. Der stilles 14 spørgsmål, med en værdiangivelse på en skala mellem 1 og 5, hvor 5 er den positive pol. Det er af den information vi har til rådighed, ikke klart fra undersøgelsesdesignet hvorfor holdningsundersøgelsen indeholder de påstande som den gør, altså om der er en mere konkret problemformulering bag valget af påstandene.

Ser vi kun på de absolutte scorer som holdningspåstandene har, er der en generelt positiv holdning til dansk, idet den gennemsnitlige score ligger på 4 ud af 5.

Tabel 16: Gennemsnitlig score for holdningsspørgsmålene (nogle af dem let omformuleret).

	N	Min.	Max	Snit	St.afv.
1) Dansk kultur har bidraget til vestlig kultur	72	2	5	4,07	,757
2) Jeg kan lide at tale dansk	76	2	5	4,45	,700
3) Jeg kan lide danske traditioner	76	2	5	4,55	,700
4) Mine børn skal lære dansk kultur	70	2	5	4,40	,858
5) Dansk er et smukt sprog	70	1	5	3,51	1,113
6) Mine børn skal forstå dansk	63	2	5	4,24	,946
7) Mine børn skal kunne tale dansk	64	2	5	4,19	,906
8a) Danmark har meget at lære af USA	74	1	5	3,82	,998
8b) Danmark har meget at lære af USA (omkodet)	74	1	5	2,18	,998
9) USA har meget at lære af Danmark	74	1	5	3,97	,921
10) Danskere i USA skal tale dansk til mig	72	1	5	3,58	1,184
11) Danskere har en særlig humor	75	3	5	4,49	,623
12) Danskere i USA skal tale dansk	74	1	5	4,03	,936
13) Man skal tale dansk i danske foreninger	74	1	5	3,85	1,094
14) Man skal kunne både dansk og engelsk	75	3	5	4,63	,653
Gennemsnit, ekskl. 8a og 8b (afrundet)				4,2	
Gennemsnit, inkl. 8a og 8b (afrundet)				4	

Respondenterne generelt "enige" i påstandene, dvs. de tilslutter sig dem, den gennemsnitlige score ligger omkring 4. Spm. 5, 10 og 13 trækker i den negative retning, især spm. 2, 3, 11 og 14 i den positive retning. Særligt spm. 11 og 14 er der ikke nogen synderlig uenighed om.

7.1 Faktoranalyse

I en serie af PC-analyser (principal component-analyser) afprøvede vi mulige reliable sammenklumpninger af holdninger, dvs. vi undersøgte i hvilket omfang man kan bestemme en overensstemmelse mellem de enkelte holdninger ud fra en sammenligning af deres scorer. I praksis viser analysen at informanter der svarer positivt på ét spørgsmål, som regel også svarer positivt på et antal andre spørgsmål, men ikke nødvendigvis på andre. En faktor udgøres af en samling af spørgsmål som har tendens til at korrelere i besvarelserne, og en faktoranalyse kan

dermed pege på at flere spørgsmålsformuleringer i virkeligheden afdækker samme holdning. En faktor er så i denne statistiske betragtning den 'underliggende' samlede holdning.

Den mest overbevisende og forklarlige faktorinddeling var den der baserede sig på tre faktorer, og som er præsenteret i Tabel 17. Spm. 8 "Danmark har meget at lære af USA" falder i alle afprøvningerne ud som 'enkeltfaktor', dvs. klumper sig ikke sammen med nogle andre, og vi vælger derfor at udelade dette spørgsmål i den videre analyse.

Tabel 17: PC-analyse af holdningsundersøgelsens 14 spørgsmål.

		Komponent		
		1	2	3
7)	Mine børn skal kunne tale dansk	,880		
6)	Mine børn skal forstå dansk	,836		
4)	Mine børn skal lære dansk kultur	,770		
9)	USA har meget at lære af Danmark	,709		
12)	Danskere i USA skal tale dansk		,864	
14)	Man skal kunne både dansk og engelsk		,775	
13)	Man skal tale dansk i danske foreninger		,766	
3)	Jeg kan lide danske traditioner		,584	
11)	Danskere har en særlig form for humor		,527	
10)	Danskere i USA skal tale dansk til mig		,509	
5)	Dansk er et smukt sprog			,862
2)	Jeg kan lide at tale dansk			,623
1)	Dansk kultur har bidraget til vestlig kultur			,502

Disse tre sammenklumpninger, faktorer, har vi parafraseret som følgende holdningsklumper:

Faktor 1: Dansk somheritagesprog i USA

Faktor 2: Dansk sprogbrug i USA

Faktor 3: Følelser mht. dansk og Danmark i USA

For Faktor 1 gælder det at vi kan betragte udsagnene om børns sprogbeherskelse og brug som udsagn eller ønsker om at dansk viderearves af den eller de kommende generationer. Påstanden om at USA har meget at lære af dansk, spm. 9, stikker en smule ud, men ikke på en alarmerende måde: Dansk (sprog og kultur) er værd at bevare for USA kan lære noget af dansk.

Nogle af påstandene under Faktor 2 går åbenlyst på sprogbrug, dvs. brug af dansk i bestemte situationer. For spm. 3 fortolker vi det sådan at der til opretholdelse og udførelse af danske traditioner hører brug af dansk (man synger og småsnakker på dansk når man fejrer jul, fx). For spm. 11 antager vi at der til situationen hvor man 'udøver dansk humor', hører at man gør dette på dansk.

Det er svært at finde det samlede element for faktor 3-påstandene. Dog gælder det at de i hvert fald ikke lader sig godt indordne under de to andre faktorer, og at spm. 5 og 2 indeholder et vist æstetisk eller følelsesbetonet forhold til dansk, og at spm. 1 i nogen grad også er følelsesbetonet – man skal være lidt af en dansker-hader hvis man ikke mener dette. På den baggrund benævner vi faktoren 'Følelser mht. dansk og Danmark i USA'.

7.2 Holdninger og faktorerne

De tre overordnede holdninger analyserede vi dernæst ud fra baggrundsvariable som køn, alder, alder ved udvandring m.fl. ud fra oplysningerne fra den resterende del af spørgeskemaerne.

Der er generelt ikke meget at hente i holdningsundersøgelsen, forstået sådan at kun få baggrundsvariable korrelerer signifikant med de akkumulerede score for de overordnede holdninger. Eller, med andre ord: Der er ikke den store uenighed i populationen. (Og af denne grund besværer vi ikke læseren med minutiøs gennemgang af t-tests.) Men der hvor populationen deler sig, dvs. hvor der er en signifikant forskel på grupper i populationen, er på spørgsmålet/faktoren 'Dansk som heritagesprog i USA'. Dette udløser signifikant højere positivitet hos de sene udvandrere, respondenter i den sene generation og hos dem som har højere uddannelsesnivo. Og desuden hos dem som ikke har børn. (Og dem uden børn har også stærkere følelser over for dansk, Faktor 3). Tabel 18 og efterfølgende tekst opsummerer tendenserne og de signifikante resultater.

Tabel 18: Holdningsforskelle i populationen, signifikante udslag fremhævet.

	Faktor 1: Dansk som heritagesprog	Faktor 2: Dansk sprogbrug	Faktor 3: Følelser mht. dansk og Danmark
Udvandrings- generation	Sen mere positiv (sign.)	Sen mere positiv	Sen mere positiv (sign.)*
Børn eller ej-børn*	Ej-børn mere positiv (sign.)	Ej-børn mere positiv	Ej-børn mere positiv (sign.)
Generation (~ fødeår)	Sen mere positiv (sign.)	Sen mere positiv	Sen mere positiv
Uddannelsesnivo**	Højere mere positiv (sign.)	uklart	uklart
Køn	Kvinder mere positive	Kvinder mere positive	Kvinder mere positive

* Respondenter med børn under tre år er ikke medtaget som havende børn. Dette fordi der spørges til børns sprogkompetencer andetsteds i spørgeskemaet, og disse er ikke pålideligt udviklede før den alder.

** Tukey post-hoc siger at den eneste signifikante forskel mellem to grupper er mellem dem der ikke opgiver deres uddannelse, og de højst uddannede på første faktor (= Dansk som heritage-sprog).

Den overordnede **tendens** er at jo senere man er udvandret, jo mere positiv er man også. Måske lidt pudsigt er man også mere positiv hvis man ikke har børn, end hvis man har børn, men mange af de yngre respondenter har ikke børn. Den yngre del af populationen er også mere positiv end den ældre del, så pengene passer nogenlunde.

Hvad angår udvandringsgeneration og ikke-har-børn, så udgør de sent udvandrede typisk også den yngste del af populationen (sammenhængen er stærkt signifikant), og mange af disse har ikke fået børn endnu – eller har børn under tre år. Højere uddannelsesnivo ser også ud til at betyde en smule i retning af en positiv holdning, men obs på kollineariteten: sent udvandrede – og yngre – har typisk også højere uddannelse fordi uddannelsesnivoet generelt er blevet højere i DK i den sene del af perioden. Der er også en tendens, men netop kun en tendens til at kvinder er mere positive end mænd.

7.3 Holdninger og klyngeanalysen

Vi har også undersøgt om klyngernes mere komplekse kombinationer af baggrundsvariabler var bedre forudsigelser for holdninger end de simple baggrundsvariabler som køn, alder osv.

Tabel 19:

		N	Mean	Std. Deviation
Faktor_Sprogbrug i USA	1	22	4,0076	,74220
	2	14	4,2619	,79384
	3	9	4,4722	,36324
	4	15	4,0000	,64087
	Total	60	4,1347	,69436
Faktor_Mine børn, Os og dem	1	22	4,5985	,47881
	2	14	3,7500	,82366
	3	10	4,1667	,77380
	4	14	3,9762	,88881
	Total	60	4,1833	,78456
Faktor_Følelse for dansk	1	22	4,2727	,57170
	2	13	3,7308	,97073
	3	10	3,8500	,88349
	4	15	4,1333	,81211
	Total	60	4,0500	,79564
Faktor_Dansk kultur	1	22	4,5265	,39035
	2	14	4,3810	,58900
	3	10	4,5667	,42273
	4	15	4,2778	,60967
	Total	61	4,4385	,50482

Tabel 20:

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Faktor_Sprogbrug i USA	Between Groups	1,880	3	,627	1,321	,277
	Within Groups	26,566	56	,474		
	Total	28,446	59			
Faktor_Mine børn, Os og dem	Between Groups	7,024	3	2,341	4,476	,007
	Within Groups	29,293	56	,523		
	Total	36,317	59			
Faktor_Følelse for dansk	Between Groups	2,920	3	,973	1,583	,204
	Within Groups	34,430	56	,615		
	Total	37,350	59			
Faktor_Dansk kultur	Between Groups	,769	3	,256	1,006	,397

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Within Groups	14,522	57	,255		
Total	15,290	60			

Der er dog kun marginale forskelle mellem grupperne, og kun en enkelt forskel viser sig i en Tukey post-hoc-analyse (ikke vist her) at være signifikant, nemlig mellem gruppe 1 og 2 på spørgsmålet om børn (bemærk at som den eneste gruppe har gruppe 1 typisk ikke børn). Forskellen mellem gruppe 1 og 4 på samme spørgsmål er knapt signifikant, $p=0,068$. Forskellen mellem gruppe 1 og 3 på samme spørgsmål er ikke signifikant, $p=0,406$ (ikke vist her).

7.4 Sammenfatning

Tabel 16 fortalte os at respondenterne var i den positive ende mht. holdninger til dansk. Tabel 18 fortalte os (1) at det kun er på få punkter at der er uenighed mellem grupper i populationen, (2) at det først og fremmest er faktoren Dansk som heritage-sprog der giver signifikante forskelle mellem grupper i populationen, og (3) at det er den del af populationen der sent udvandret, ikke har børn, er yngst og har et højere uddannelsesnivo, der er særligt positiv over for dansk som heritagesprog. Der er ikke nogen synderligt iøjnefaldende sammenhæng mellem de mere komplekse klynger af respondenter og de underliggende holdninger som faktoranalysen kommer frem til.

8. Konklusion og diskussion

Vi har analyseret en spørgeskemaundersøgelse, hvis baggrund vi ikke har været helt fortrolige med. Nogle af spørgsmålene og oplysningerne i undersøgelsens design er ignoreret eller fundet irrelevante, andre er inddraget, herunder især den indlagte holdningsundersøgelse. Vi finder visse tendenser i respondentgruppen, fx visse sammenhænge (kollinearitet) mellem baggrundsvariablerne, og vi finder også (i klyngeanalysen) at der til en vis grænse er belæg for at sige at populationen grupperes sig i henhold til alder og udvandringsår, to faktorer der er en vis sammenhæng imellem. I holdningsundersøgelsen finder vi også at der generelt er en positiv holdning til dansk og ikke megen uenighed mellem grupper i populationen. Det er først og fremmest holdningsfaktoren Dansk som heritagesprog der udløser signifikante holdningsforskelle, og det mellem den gruppe der har børn vs. ikke har børn. I en forsigtig fortolkning kan dette pege på at danske udvandrere er positivt stemte over for at dansk skal videregives som heritagesprog.

Dette står umiddelbart i modsætning til hvad der er praktiseret i den første indvandringsgeneration (før 2. VK), nemlig at efterkommerne af disse første indvandrere i det store billede ikke i nogen nævneværdig grad har fortsat med at bruge dansk sprog (eller, måske, holdt dansk kultur særligt ihærdigt i live?) efter anden generation (jf. også forløbet i Solvang). Tager vi imidlertid i betragtning at det er de senest udvandrede, og de yngste i vores population, der er mest positive, melder der sig andre bud på fortolkninger, fx:

- (1) **Samfundsændring:** Det amerikanske samfund har ændret sig, således at det i senere tid ægger til positiv holdning til ens med-immigrerede sprog (som heritagesprog), hvor det tidligere ikke var tilfældet. En lidt grov parafrasering kunne være at fra at være en

kulturel smeltedigel er holdningen i USA, og måske især i Californien, at samfundet er eller bør være multikulturelt. (Bemærk at vi har at gøre med en population fra en stærkt urbaniseret og stærkt multikulturel lokation).

- (2) **Illusioner:** Det amerikanske samfund har ikke ændret sig mht. smeltedigel-multikulturalitet, men de yngste – og senest udvandrede – i populationen (som ikke har børn over 3 år endnu) har en mere positiv eller *u-desillusioneret* tilgang til at give det danske videre til deres børn. Det er nemt nok at have illusioner om hvad ens (fremtidige) børn bør gøre og være, men når virkeligheden melder sig i skolealderen og børnenes voksende selvstændighed og identitetsfølelse, bliver tonen en anden.

Vi ved dog ikke om de ældre i populationen (som *har* fået børn) er blevet desillusionerede, eller om de altid har haft en ikkeengageret holdning til dansk somheritagesprog.

9. Perspektiver

Skud fra hoften, i spredt orden, til inspiration til videre sprogsociologiske undersøgelser af det danske sprogs levedygtighed som immigrantsprog:

- Sammenligning med **vitalitetsundersøgelser fra andre indvandrergrupper i Los Angeles og Californien** fra 1990'erne af, fx af andre skandinaviske immigratgrupper.
- Perspektivering til andre lignende etnolingvistiske vitalitetsundersøgelser der peger på **smeltedigel-multikulturalitet-forandringen**, eller som peger på at der ikke er forandring.
- **Individbaseret indvandring til USA/Californien** (fra Vesteuropa): Som dansker anno 2000- flytter man ligesom andre vesteuropæere til USA med et individuelt karriereformål, man har mulighed for at følge en mere eller mindre specifik karriereplan (eller ens ægtefælle har) – jf. (midlertidig) tilflytning til Silicon Valley. Man flytter ikke *bare fordi* der er masser af jobs (i gamle dage masser af jord), og med en sikkerhed for at der i forvejen er en gruppe man etnisk kan identificere sig med, og som vil udgøre ens netværk. Forskellen på migrationstype må være afspejlet i de jobs som danskere/skandinaver/vesteuropæer typisk har vs. de jobs som latinoer (og østeuropæer, og østasiater?) typisk har.
- Nesser og Jørgensen (2001: 330) omtaler en "internordic group of researchers" der vil **sammenligne resultater for norsk, svensk og finske immigratgrupper**. Hvad skete der med den gruppe? Nåede den at udgive resultater?
- Muligheden for **caseanalyser** i kraft af de optagelser vi har med nogle af respondenterne; altså i det omfang der italesættes subjektive holdninger til integration/assi-

milation. Caseanalyserne vil kunne kvalificere de her fremsatte løse tanker; dette var også intentionen med netop de optagelser (Nesser og Jørgensen 2001: 332).

- Der kan – **på sigt** – laves **opfølgende eller supplerende undersøgelser** nu, her 15-20 år efter; evt. også andre steder i Nordamerika hvor danskere evt. mere eller mindre bevidst klumper sig sammen, New York, San Francisco, Vancouver, Toronto, Er der sociologer, historikere eller antropologer der har eller kunne tænkes at ville have fingre i det her?
- **Kortlægning af de objektive faktorer** der indgår i etnolingvistisk vitalitet, fortrinsvis demografisk, men også bl.a. institutionelle (jf. litteraturen).

Litteratur

- Aalberse, Susanne og Peter Muyskens. January 23–25th 20?? “Perspectives on heritage languages.”
- Allard, Réal og Rodrigue Landry. 1994. “Subjective ethnolinguistic vitality: A comparison of two measures.” *International Journal of the Sociology of Language* 108: 117–44.
- Benmamoun, Elabbas, Silvina Montrul og Maria Polinsky. 2013. “Heritage languages and their speakers: Opportunities and challenges for linguistics.” *Theoretical Linguistics* 39 (3–4): 129–81.
- Bourhis, Richard Y. 1979. “Language in ethnic interaction: A social-psychological approach.” I *Language and Ethnic Relations*, redigeret af Howard Giles og B. Saint-Jacques. London: Edward Arnold.
- . 2001. “Acculturation, language maintenance, and language shift.” I *Theories on Maintenance and Loss of Minority Languages, towards a More Integrated Explanatory Framework*, redigeret af Jetske Klatter-Folmer og Piet van Avermaet, 5–37. Münster New York München Berlin: Waxmann.
- Bourhis, Richard Y. og G. Barrete. 2006. “Ethnolinguistic vitality.” I *Encyclopedia of Language and Linguistics. Second Edition. Vol. 4*, redigeret af Keith Brown. Oxford: Elsevier.
- Bourhis, Richard Y., Howard Giles og D. Rosenthal. 1981. “Notes on the construction of a subjective vitality questionnaire for ethnolinguistic groups.” *Journal of Multilingual and Multicultural Development* 2: 145–55.
- Bourhis, Richard Y. og Itesh Sachdev. 1984. “Vitality perceptions and language attitudes: Some Canadian data.” *Journal of Language and Social Psychology* 3 (2): 97–126. doi:10.1177/0261927X8400300202.
- Bredmose Simonsen, Henrik. 1990. *Kampen om danskheden. Tro og nationalitet i de danske kirkesamfund i Amerika*. Århus: Århus Universitetsforlag.
- De Bot, Kees. 2001. “Language use as an interface between sociolinguistic and psycholinguistic processes in language attrition and language shift.” I *Theories on Maintenance and Loss of Minority Languages, towards a More Integrated Explanatory Framework*, redigeret af Jetske Klatter-Folmer og van Avermaet, 65–81. Münster New York München Berlin: Waxmann.
- Edwards, John. 1992. “Sociopolitical aspects of language maintenance and loss: Towards a typology of minority language situations.” I *Maintenance and Loss of Minority Languages* [Studies in Bilingualism 1], redigeret af Willem Fase, Koon Jaspaert, og Sjaak Kroon, 37–54. Amsterdam: John Benjamins.
- Giles, Howard. 1979. “Ethnicity markers in speech.” I *Social Markers of Speech*, redigeret af K.R. Scherer og Howard Giles, 251–89. Cambridge: Cambridge University Press.
- Giles, Howard og Patricia Johnson. 1987. “Ethnolinguistic identity theory: A social-psychological approach to language maintenance.” *International Journal of the Sociology of Language* 1987 (68): 69–99.
- Gregersen, Frans. 2009. The data and design of the LANCHART study. *Acta Linguistica Hafniensia* 41 (3): 3–29.
- Grøngaard Jeppesen, Torben. 2005. *Danske i USA 1850–2000 – En demografisk, social og kulturgeografisk undersøgelse af de danske immigranter og deres efterkommere*. Odense: Odense Bys Museer.
- . 2009. *Dannebrog på den amerikanske prærie* [Fynske Studier 19]. Odense: Odense Bys Museer.
- Harwood, Jake, Howard Giles og Richard Y. Bourhis. 1994. “The genesis of vitality theory: Historical patterns and discorsal dimensions.” *International Journal of the Sociology of Language* 1994 (108): 167–206.

- Hvidt, Kristian. 1971. *Flugten til Amerika. Eller drivkræfter i masseudvandringen fra Danmark i 1868–1914*. Århus: Universitetsforlaget.
- Jørgensen, Mikala. 2003. "Danske efterkrigsemigranter i Californien. Fortællinger om årsagen til emigration." I *9. Møde om udforskningen af dansk sprog*, redigeret af Peter Widell og Mette Kunøe, 203–13. Århus: Institut for Nordisk Sprog og Litteratur, Århus Universitet.
- Kristiansen, Tore, Jake Harwood og Howard Giles. 1991. "Ethnolinguistic vitality in the Danish capital of America'." *Journal of Multilingual and Multicultural Development* 12 (6): 421–48. doi:10.1080/01434632.1991.9994474.
- Kühl, Karoline. 2014. "'Det er easy at tale engelsk også'. Amerikadansk i 1960'erne og 1970'erne." *NyS* 47: 39–60.
- Landry, Rodrigue og Réal Allard. 1994a. "Introduction: Ethnolinguistic vitality: A viable construct." *International Journal of the Sociology of Language* 1994 (108): 5–13.
- . 1994b. "Diglossia, ethnolinguistic vitality, and language behavior." *International Journal of the Sociology of Language* 1994 (108): 15–42.
- Nesser, Anne og Mikala Jørgensen. 2001. "A presentation of the project Danes in North America (DANA)." I *Global Eurolinguistics. European Languages in North America – Migration, Maintenance and Death*, redigeret af Sture P. Ureland, 325–40. Tübingen: Niemeyer.

*Spørgeskema til deltagere i
Projekt DANA – Danskere i Nordamerika*

Spørgsmål om din baggrund

1. **Hvad er dit navn?** _____
(Skriv venligst både for- og efternavn)

2. **I hvilket år er du født?** _____

3. **Er du:** Kvinde Mand
(Sæt venligst kryds)

4. **Hvor bor du?** _____
(Skriv venligst din fulde adresse og dit telefonnummer)

5. **Hvor er du født?** _____
(Skriv venligst både by og land, samt stat, hvis du er født i USA)

6. Hvor har du boet?

(Skriv venligst både by, land og evt. stat, hvor du har boet, samt hvornår du boede der)

By, land + evt. stat	Hvornår (fra år til år)
1. _____	_____
2. _____	_____
3. _____	_____
4. _____	_____
5. _____	_____
6. _____	_____
7. _____	_____
8. _____	_____
9. _____	_____
10. _____	_____

Fortsæt med spørgsmål 7, hvis du er født i Danmark. Hvis du er født i USA, spring da over spørgsmål 7 & 8 og gå til spørgsmål 9.

7. Hvilket år flyttede du til USA?

Gik du i skole i Danmark, før du flyttede til USA?

Nej

Ja Hvis ja, hvor længe? _____

8. Hvorfor flyttede du til USA?

9. Hvordan vil du beskrive din nationale identitet?

- Dansker
- Amerikaner
- Dansk-amerikaner
- Andet, hvad: _____

Kommentarer _____

10. Hvilken uddannelse har du?

Fra USA:

- Elementary school
- High school
- College/university
- Vocational training
- Dansk højskole i USA
- Andet

Fra Danmark:

- Folkeskole
- Ungdomsuddannelse
- Videregående uddannelse
- Erhvervsuddannelse
- Højskole i Danmark
- Andet

(Hvis "andet", specificer venligst nedenfor)

Hvad er din specifikke uddannelse? _____

11. Hvad er din nuværende hovedbeskæftigelse? (Sæt kun et kryds)

- Selvstændig
- Arbejdende i ægtefælles virksomhed
- Offentlig ansat
- Ansats i firma, der ikke ejes af dig selv eller din ægtefælle
- Ansats i uddannelsessektoren
- Hjemmegående
- Faglært arbejder
- Ufaglært arbejder
- Arbejdsløs
- Pensioneret
- Under uddannelse
- Andet (specificer venligst nedenfor)
-
-

Hvad er din hovedbeskæftigelse helt præcis? _____

(Vær venligst så præcis som muligt, hvis du f.eks. skriver "sælger", så skriv også, hvad du sælger. Hvis du er pensioneret, skriv venligst, hvad der var din beskæftigelse, før du blev pensioneret. Hvis du er arbejdsløs, men tidligere har været i arbejde, skriv da venligst, hvad der var din beskæftigelse, mens du var i arbejde).

Har du nogle underordnede eller ansatte på dit job?

Nej

Ja Hvis ja, hvor mange? _____

Spørgsmål om din sproglige baggrund og kompetence

12. Hvad er dit modersmål? _____

13. Hvordan vurderer du din nuværende kompetence i dansk?

(Sæt venligst kun et kryds for hver kategori)

	Min kompetence er:				
	Meget god	God	Nogenlunde	Dårlig	Intet kendskab
Forstå					
Læse					
Tale					
Skrive					

Kommentarer _____

14. Hvis du er født i USA og taler dansk, hvordan og hvornår lærte du det?

(Skriv også gerne, om du fået nogen form for "skoleuddannelse" i dansk, f.eks. via en dansk sommerskole el.lign.) _____

15. Ville du gerne tale dansk på en anden måde? (Sæt gerne flere kryds)Nej, jeg er fint tilfreds med mit dansk Nej, jeg synes, folk skal kunne høre, at jeg bor i USA Ja, jeg ville gerne tale mere som folk i Danmark Ja, jeg ville gerne bruge færre amerikanske ord og vendinger,
når jeg taler dansk Ja, jeg ville gerne tale mindre dialekt Kommentarer _____

16. Hvis du intet kendskab har til dansk, har du nogensinde kunnet tale dansk? Hvis ja, i hvilken alder og hvorfor holdt du op med at tale dansk? __________

17. Hvordan vurderer du din nuværende kompetence i engelsk?

(Sæt venligst kun et kryds for hver kategori)

	Min kompetence er:				
	Meget god	God	Nogenlunde	Dårlig	Intet kendskab
Forstå					
Læse					
Tale					
Skrive					

Kommentarer _____

18. Kunne du tale engelsk, da du flyttede til USA?Ja Nej Kommentarer _____

Spørgsmål om din familie og venner**19. Hvor er dine forældre født?**

(Skriv venligst både by og land)

Far: _____

Mor: _____

20. Lever dine forældre stadig?Far Ja Nej Mor Ja Nej

(Hvis en eller begge af dine forældre ikke længere lever, besvar da venligst de efterfølgende spørgsmål (21-26) på basis af hvordan I gjorde, mens de levede)

21. Taler dine forældre dansk?Far Ja Nej Mor Ja Nej

Hvis ja, taler de en dansk dialekt?

Far:Nej Ja Ved ikke / kan ikke huske det Mor:Nej Ja Ved ikke / kan ikke huske det

Kommentarer _____

22. Har dine forældre kunnet tale dansk, men er holdt op med det? Hvis ja, ved du, hvorfor de holdt op med det? _____

23. Taler dine forældre engelsk?

Far Ja Nej

Mor Ja Nej

24. Hvilke(t) sprog taler du og din mor til hinanden?

(Sæt gerne flere kryds)

Dansk

Engelsk

Andet Specificer venligst: _____

Hvis I taler mere end et sprog sammen, hvilket sprog taler I *mest*?

(Sæt kun et kryds)

Dansk

Engelsk

Andet Specificer venligst: _____

Kommentarer: _____

25. Hvilke sprog taler du og din far til hinanden?

(Sæt gerne flere krydser)

Dansk Engelsk Andet Hvilket sprog: _____

Hvis I taler mere end et sprog sammen, hvilket taler I da *mest*?

(Sæt kun et kryds)

Dansk Engelsk Andet Hvilket sprog: _____

Kommentarer: _____

26. Talte du et andet sprog med dine forældre som barn, end du gør som voksen? Hvis ja, hvilket sprog og hvorfor skiftede I? __________

Fortsæt venligst til spørgsmål 27, hvis du har søskende. Hvis ikke, gå da videre til spørgsmål 30

27. Hvor og hvornår er dine søskende født, og hvor bor de nu?

	Fornavn	Fødselsland	Fødselsår	Nuværende bopælsland
Søskende nr. 1 (ældst)				
Søskende nr. 2				
Søskende nr. 3				
Søskende nr. 4				
Søskende nr. 5				
Søskende nr. 6				
Søskende nr. 7				
Søskende nr. 8				
Søskende nr. 9				
Søskende nr. 10				

28. Taler dine søskende dansk?

(Skriv venligst søskende i samme rækkefølge som i spørgsmål 27 og sæt kun et kryds for hver)

	Meget godt	Godt	Nogenlunde	Lidt	Intet
Søskende nr. 1 (ældst)					
Søskende nr. 2					
Søskende nr. 3					
Søskende nr. 4					
Søskende nr. 5					
Søskende nr. 6					
Søskende nr. 7					
Søskende nr. 8					
Søskende nr. 9					
Søskende nr. 10					

Kommentarer: _____

29. Hvilke(t) sprog taler du og dine søskende med hinanden?

(Skriv venligst søskende i samme rækkefølge som i spørgsmål 27 og 28)

(Sæt gerne flere kryds for hver af dine søskende)

	Dansk	Engelsk	Andet, hvilket sprog?
Søskende nr. 1 (ældst)	☐	☐	_____
Søskende nr. 2	☐	☐	_____
Søskende nr. 3	☐	☐	_____
Søskende nr. 4	☐	☐	_____
Søskende nr. 5	☐	☐	_____
Søskende nr. 6	☐	☐	_____
Søskende nr. 7	☐	☐	_____
Søskende nr. 8	☐	☐	_____
Søskende nr. 9	☐	☐	_____
Søskende nr. 10	☐	☐	_____

(Spørgsmålet fortsætter på næste side)

Hvis I taler begge sprog sammen, hvilket taler I da *mest*?

(Sæt kun et kryds for hver af dine søskende)

	Dansk	Engelsk	Andet, hvilket sprog?
Søskende nr. 1 (ældst)	☐	☐	_____
Søskende nr. 2	☐	☐	_____
Søskende nr. 3	☐	☐	_____
Søskende nr. 4	☐	☐	_____
Søskende nr. 5	☐	☐	_____
Søskende nr. 6	☐	☐	_____
Søskende nr. 7	☐	☐	_____
Søskende nr. 8	☐	☐	_____
Søskende nr. 9	☐	☐	_____
Søskende nr. 10	☐	☐	_____

Kommentarer: _____

Hvis du er gift eller har en kæreste, gå da videre til spørgsmål 30, hvis ikke fortsæt venligst til spørgsmål 32.

30. Taler din ægtefælle/kæreste dansk?

(Sæt venligst kun et kryds)

- Meget godt
- Godt
- Nogenlunde
- Lidt
- Intet

Kommentarer: _____

31. Hvilke(t) sprog taler du og din ægtefælle/kæreste med hinanden?

(Sæt gerne flere krydser)

- Dansk
- Engelsk
- Andet

Hvilket sprog? _____

Hvis I taler mere end et sprog sammen, hvilket taler I da *mest*?

(Sæt kun et kryds)

- Dansk
- Engelsk
- Andet

Hvilket sprog? _____

Kommentarer: _____

Hvis du har børn, gå da venligst videre til spørgsmål 32. Hvis ikke fortsæt til spørgsmål 36

32. Hvor og hvornår er dine børn født og hvor bor de nu?

	Fornavn	Fødselsår	Fødselsland	Nuværende bopælsland
Barn nr. 1 (ældst)				
Barn nr. 2				
Barn nr. 3				
Barn nr. 4				
Barn nr. 5				
Barn nr. 6				
Barn nr. 7				
Barn nr. 8				
Barn nr. 9				
Barn nr. 10				

33. Taler dine børn dansk?

(Skriv venligst børnene i samme rækkefølge som i spørgsmål 32. Sæt kun et kryds pr. barn)

	Meget godt	Godt	Nogenlunde	Dårligt	Intet
Barn nr. 1 (ældst)					
Barn nr. 2					
Barn nr. 3					
Barn nr. 4					
Barn nr. 5					
Barn nr. 6					
Barn nr. 7					
Barn nr. 8					
Barn nr. 9					
Barn nr. 10					

Kommentarer: _____

34. Hvilke(t) sprog taler du og dine børn med hinanden?

(Skriv venligst børnene i samme rækkefølge som i spørgsmål 32 og 33)

Hvilket sprog taler *du* til dine børn?

	Dansk	Engelsk	Både dansk og engelsk	Andet, hvilket sprog?
Barn nr. 1 (ældst)	☐	☐	☐	_____
Barn nr. 2	☐	☐	☐	_____
Barn nr. 3	☐	☐	☐	_____
Barn nr. 4	☐	☐	☐	_____
Barn nr. 5	☐	☐	☐	_____
Barn nr. 6	☐	☐	☐	_____
Barn nr. 7	☐	☐	☐	_____
Barn nr. 8	☐	☐	☐	_____
Barn nr. 9	☐	☐	☐	_____
Barn nr. 10	☐	☐	☐	_____

(Spørgsmålet fortsættes på næste side)

Hvilket sprog taler *dine børn* til dig?

	Dansk	Engelsk	Både dansk og engelsk	Andet, hvilket sprog?
Barn nr. 1 (ældst)	☐	☐	☐	_____
Barn nr. 2	☐	☐	☐	_____
Barn nr. 3	☐	☐	☐	_____
Barn nr. 4	☐	☐	☐	_____
Barn nr. 5	☐	☐	☐	_____
Barn nr. 6	☐	☐	☐	_____
Barn nr. 7	☐	☐	☐	_____
Barn nr. 8	☐	☐	☐	_____
Barn nr. 9	☐	☐	☐	_____
Barn nr. 10	☐	☐	☐	_____

Kommentarer: _____

35. Hvilke(t) sprog taler dine børn med hinanden?Kun dansk Kun engelsk Både dansk og engelsk

Hvis dine børn taler begge sprog med hinanden, prøv da at beskrive hvornår de taler hvilket sprog til hinanden: _____

36. Har du nogle nære venner her i USA med en dansk baggrund?Nej Ja

Hvis ja, hvilke(t) sprog taler du med dem?

Kun dansk Kun engelsk Både dansk og engelsk

Hvis du taler begge sprog med dine venner, prøv da venligst at beskrive, hvornår du taler hvilket sprog med dem: _____

Spørgsmål om din brug af dansk i hverdagen

37. Har du et job som involverer brugen af dansk (tale, forstå, læse eller skrive)?

(Hvis ja, beskriv venligst hvordan og hvornår du bruger dansk på jobbet)

38. Er du medlem af en dansk forening, klub, organisation, institution, fritidscenter, kirke eller lignende?

Nej

Ja

Hvis ja, hvilke(n)?

Hvor længe har du været medlem? _____

Hvor ofte deltager du i aktiviteter der? _____

Hvilke(t) sprog taler du, når du deltager i aktiviteterne?

Mest dansk

Mest engelsk

Både dansk og engelsk

Kommentarer: _____

39. Abonnerer du på en dansk avis, nyhedsbrev eller blad, der udgives her i USA?Nej Ja Hvis ja, hvilket? _____

_____**40. Læser du bøger, blade, aviser etc. på dansk (udgivet i USA eller i Danmark eller på Internettet)?**Nej Ja

Hvis ja, ca. hvor ofte?

Hver dag Flere gange om ugen En gang om ugen En gang om måneden Mindre end en gang om måneden Kommentarer: _____

41. Skriver du (f.eks. breve, julekort, dagbog, avisartikler, emails) på dansk?

Nej

Ja

Hvis ja, ca. hvor ofte?

Hver dag

Flere gange om ugen

En gang om ugen

En gang om måneden

Mindre end en gang om måneden

Kommentarer: _____

42. Lytter du til dansk musik? (Hvis ja, hvad og hvor ofte?) _____

43. Har du set nogle danske film (f.eks. film der er instrueret af en dansker), mens du har boet i USA? (Hvis ja, hvornår og hvilke(n) film var det?) _____

44. Tager du på besøg til Danmark?Nej Ja

Hvis ja, hvor ofte?

Mere end en gang om året En gang om året Hver andet år Sjældnere end hvert andet år

Hvilket år har du sidst været i Danmark? _____

Hvis du tager til Danmark, hvilket sprog taler du da med de danskere, du møder?

Dansk Engelsk Både dansk og engelsk

Kommentarer: _____

5. Dette spørgsmål indeholder en række sætninger. Sæt venligst kryds i den boks, der bedst udtrykker din holdning til hver sætning.

	Meget enig	Enig	Hverken enig eller uenig	Uenig	Meget uenig
. Efter min mening har dansk kultur (f.eks. dansk litteratur, filosofi, musik, film, entertainere) ydet vigtige bidrag til den moderne vestlige kultur					
. Jeg kan lide at tale dansk					
. Jeg kan lide at gøre ting, der har med dansk kultur og traditioner at gøre (f.eks. synge danske sange, spise dansk mad, fejre danske højtid og fødselsdage)					
. Det er vigtigt for mig, at mine børn lærer om dansk kultur og traditioner					
. Dansk er et smukt sprog					
. Det er vigtigt for mig, at mine børn kan forstå dansk					
. Det er vigtigt for mig, at mine børn kan tale dansk					
. Jeg synes, Danmark kunne lære meget fra USA					
. Jeg synes, USA kunne lære meget fra Danmark					
0. Jeg forventer, at andre danskere i USA taler dansk til mig					
1. Danskere har en særlig form for humor					
2. Det er vigtigt at danskere i USA bliver ved med at tale dansk					
3. Jeg synes, vi skal tale dansk i danske klubber og foreninger her i USA					
4. Det er vigtigt, at man kan tale både dansk og engelsk					

Kommentarer til spørgsmål 45:

46. Mens du har boet i USA, har der da været tidspunkter, hvor du har været flov over din danske baggrund? (Hvis ja, prøv da at beskrive disse tidspunkter) _____

47. Mens du har boet i USA, har der da været tidspunkter, hvor du har været stolt over din danske baggrund? (Hvis ja, prøv da at beskrive disse tidspunkter) _____

48. Hvad savner du mest fra Danmark her i USA? _____

49. Har du planer om at flytte tilbage til Danmark?

Ja

Nej

Kommentarer: _____

50. Kender du andre, vi kunne sende dette spørgeskema til? (Hvis ja, skriv venligst deres navn og adresse) _____

51. Afsluttende kommentarer:

(Kommentarer til spørgeskemaet er også velkomne)

Mange tak for hjælpen!